

előtti napokig verselő (a magyar költészet legnagyobb versei közül valót írja ekkor) költőt s jeltelen sírba dobják egy bokros költészdalban. Vád, mindnyájunk vádolója e megtöretett tiszta test, e megölt tiszta lélek, — kiengesztelésén munkál minden napunk. De emlékeztető is. *Ez a nemzet 1944-ben ártatlan áldozatok mellett vérét ontotta a magyar szellem, a magyar politika legjobbjainak is.* A munkáspártok, a parasztság pártjai éppúgy áldozatokat, kivégzet, mártírokat adtak, mint a magyar költészet, a magyar szellemi élet. E mártírok sorában Radnóti Miklós tiszta élete és tiszta költészete a legnagyobb tanítások közül való. Ma ennek a tiszta emberségnek, ennek a költészetnek állítunk szerény emlékjelet. Ha a magyarság megérti a tanítást, ami feléje sugárzik, jobb lesz általa.

ORTUTAY GYULA.

ÖRVÉNYNEK AZ ÖRVÉNY*

(Radnóti Miklós emlékezete)

Miklós, most merre járhatasz!

A lomb között borzas szellő motoz,
Zizeg az illat, amit erre hoz, —
Tán ebben van a válasz?
Vagy csak a könyvben,
A versek márvány idomaiban?

Elmorzsolom a könnyem...
Fiam voltál, háromszor is fiam:
A Titkot hányszor kopogattuk együtt
És kézből kézbe hányszor eregettük
A rímek csordogáló gyöngyeit!
Kisfiú voltál, borzas és szelíd,
És férfiú, bronz és kemény,
Mintha egy döngő római költemény!

A Tiszapaton idéztük a múltat,
S a Túló Partot, — amíg körülöttünk
A kiskerékekben lázasan pirultak
A csüngő súlyos paprikafüzérek.

De jaj, mi ez a könnyzilálta ének?
Egy melre sirt búcsúztató?
Egy tépett sóhaj a szélnek?
Vagy üzenet, mi egy tollászkodó
Fekete holló kegyelmére bízunk?

A Hang kiáltja: Bízunk!

* Ezt a verset akkor írtam, amikor már jóformán biztosra kellett vennünk, hogy Radnóti Miklóst megölték. — de még egy parányit áltathattuk magunkat: hátha!...

Igeit, bizzunk, — de tovatűntél,
 És azt is tudom, hogy a dűndér
 Remény is tovatűnt!
 Jaj, az ördög forspontjaképen
 Ki fogta hámba az Ész szekerében
 A butaságot és a bűnt!

Bizzunk! De hol a hatalom,
 Mely visszahoz vagy elfelejtet,
 Tégedet és a Látomást?
 Nem, amely téged karjainkból elvert,
 Azt a világot, azt az elvet,
 És a monstrumot, amit ellett,
 Nem akarom, nem akarom! —
 De ki sugall helyébe mást?

Az összetört tudás
 Szilánkjeiből szemembe cikáz
 A kétségbeesés.
 Azt mondja: Nézz,
 Köss már békét a jégszemű valóval:
 Őt fel nem hozza már a ringató dal,
 Az ő zenéje már a szféra-csend.
 Ezelős nappal, máglyás est után
 A lélek is a mártír test után
 Immár a Plejádok közt elpihent.
 És velemént
 A dallam is, a pihegő,
 És a dallamok álma: a jövő!
 Mennek, mennek, mind, a szépek, a tiszták,
 S akik az eszmék szűz havát
 Fentelmes lucokba taposták,
 Élnek, tenyésznek, tipornak tovább!

És csendesen mormolni kezdem,
 Csak úgy, a szókra sem figyelve,
 Egy eklogád egy reszkető sorát:
 S kongatni kezdi lelkem és a testem,
 Mintha harangot a nyelve,
 A Hang, a szuverén.

A Hang a jólismert, az ismeretlen,
 A te hangod-e? az enyém?
 Vagy Azé, aki az elérhetetlen
 Messzeségekből mennydörög belém?

Azt mondja: Vagy, hát lenni kell!
 Azt mondja: Tudsz, hát tenni kell!
 Ember vagy, azaz isteni.
 Van Isten: indulj küzdeni!

Költő vagy: Istenből atom,
 Költő, azaz forradalom,
 Szó, melynek parazsas hit az anyja,
 És atyja lángos értelem.
 Szó, melytől a jövőt foganja
 A lobogó történelem.
 A mát és holnapot te méred:
 Tanú vagy és világitélet,
 És kegyelem.
 Te a szabadság, te a Törvény,
 Téged mond örvénynek az örvény,
 És béhned bűg a Végtelen.

SIK SÁNDOR

KILENCEDIK ECLÓGA

Radnóti Miklós emlékének

*Tudtam, hónapok óta, talán esztendeje is már,
 és mégis bújtam a gyásztól, gyáván kérve halasztást,
 gyáván bújtam, ahol lombot bont még a reménység.
 Hátha? Hiszen Jákob maga fogta kezében a köntöst,
 vértől ázottan, dúvadtól összeszakítva,
 és mégis diadallal jött fel József a sírból.
 Vége van ennek is immár, nézz a szemébe a gyásznak,
 birkózz meg vele úgy, ahogyan tudsz, nem menekülhetsz,
 rád feni most a fogát. Törd össze, ha kell, fuvoládat,
 most a valóság arcát hangok fátyla se rejtse,
 nem sirató lányok lágy éneke, ordas üvöltés
 kell, feneketlen mélységből törjön fel a jajszó.
 Ó én bűnöm, nagy bűnöm, mért is vonakodtam
 én, aki élek, idézni szavaimmal a holtat,
 és megvallani, mellem verve: hiába szerettem,
 csapzott szőke haját sem tudnám már a szeméből
 félresimíteni baráti kezemmel. Messze került már,
 mély kút lett a barátság, irtózat belenézni,
 csobban a kútban a kő, de hiába, ha nincs felelet rá.*

*Hogy szóljak hozzád? Emlékszem régi szavakra,
 távolból jönnek már, jaj haloványul az emlék.
 „Béke“ — daloltad s ez röppent ajkadra: „szabadság“,
 mert ajkadra a Múzsák szárnyas szókat ígéztek,
 s béke van és szét vannak tépve a drótakadályok
 és nem vagy többé. Pedig érted volna az ünnep,
 hogyha a serlegből frissen csordul ma tej és méz,
 harcok után, mikor népét szólítja a Múzsza,
 pásztor-népét, mely hozzá hű volt a halálig,
 és nem nézte hogyan leskelnek rá a kalózok.*